

AVTONOMIST

Celoletna naročnina 37 50 D mesečna 3 50 „
Posamezne številke se računijo po 1 Din
Inserati se računajo: pol str. 350 D, manjši sorazmerno. — Pri malih oglasih beseda 25 p.

Izhaja vsako soboto

Zopet kriza.

Pašičeva iz radikalov, demokratov in slovenskih samostojnežev sestavljene centralistična vlada umira.

Sedanja vlada je nezakonsko dete iz političnega divjega zakona med dvema na življenje in smrt sovražnima si strankama. Zgodilo se je, kakor se večkrat dogaja v življenju: dva se vzame, a ne iz ljubezni in nagnjenja, ampak iz koristljubja. Tudi demokratije in radikalni so se „vzeli“, samo da pridejo do državne moči in do — korita. Slovenski samostojneži pod Pučlevim vodstvom so prevzeli nad novo iz te nepriradne zveze rojeno vlado samo skromno boterstvo.

Demokratsko-radikalno-samostojna vlada je imela kal smrti v sebi že pri svojem rojstvu. Postavila se namreč ni na stališče spoznanjih in priznanjih dejstev, ampak na stališče izmišljenih domnev, da ne rečemo naravnost: na stališče zgodovinskih laži. Vlada se je bila postavila na stališče, da mora voditi tako politiko, kakor da je res vse ljudstvo „od Soče do Vardarja“ „eno“, da med nami severnjaki in srbskimi južnjaki ni nikakih razlik, ne verskih, ne kulturnih, ne gospodarskih in ne socialnih, da je torej cela država ena sama velika v isto uniformno oblečena kasarna; popolnoma prezrla pa je zgodovinsko dejstvo, da obstoji med Slovenci in Hrvati z ene in med Srbi onstran Donave velikanska kulturna razlika, da obstoje med obema ogromne gospodarske razlike, da obstoje verske razlike in socialne razlike. Lepo laž je smatrala centralistična vlada za prikladnejšo podlago za svojo politiko kakor pa bridko resnico ogromnih razlik, in te lepe laži se je oprijela toliko rajše, ker je bila lepa laž silno dobro pokrivalo za pokrivanje glavnega njenega političnega cilja: za gospodarsko izkoriščanje in izmozgavanje prečanskih krajev od strani privilegiranih belgradskih „porodičarjev - milijonarjev“.

Nasprotje med lepo lažjo o „edinstvenosti“ naroda in med zgodovinskimi dejstvi tekom stoletij stvorjenih razlik je jedro naše splošne državne krize že od početka države sem. Na tem nasprotju so hirale vse dosedanje vlade in tudi umirale. Tudi sedanja Pašičeva vlada hira na tem nasprotju in bo ali danes ali jutri tudi umrla na tej bolezni, kajti laž ne more biti nikdar močnejša kakor gola, suha dejstva. Na tej bolezni bo umrla tudi vsaka bodoča vlada, pa naj jo sestavi kdorkoli. Toliko o principijelni strani sedanje vladne krize in o njenih globljih vzrokih.

Velezanimive so pa okolnosti, ki so dale neposreden povod za vladno krizo.

Ne izdajamo nobene tajnosti, če povemo, da je eden glavnih povodov sedanje krize nezadovoljstvo neodgovor-

nega reprezentanta državne oblasti s sedanjim vladnim sistemom.

To je tudi čisto naravno. Vsak zastopnik krone ima po naravnih človeških zakonih nagon in težnjo, da si svojo oblast in moč ne le zasigura, ampak jo po možnosti še pomnoži. To je nekaj človeško tako razumljivega, kakor je človeško popolnoma razumljivo, da želi tisti, ki že ima milijon, pridobiti si še enega. Svoje moči in svojega ugleda pa krona gotovo ne more pomnožiti, če vidi od dne do dne jasneje, kako raste nezadovoljstvo državnega ljudstva od ure do ure, in če vidi, da se to nezadovoljstvo ne omejuje le na trenutno vladajoči sistem, ampak prehaja in se izpreminja polagoma — seveda po čisto napačni logiki — tudi že na državo kot tako in na — krono samo! To spoznanje mora dovesti prej ali slej do poloma med neodgovornim reprezentantom državne oblasti in med odgovorno vlado.

Prvi znak kraljeve nezadovoljnosti z vlado se je vidno pokazal letos poleti, ko je „nenadoma prišel“ na Bled naš poslanik v Atenah g. Živojin Balugdžič, ki velja za starega rodbinskega prijatelja našega kraljevskega doma. Ta gospod je eden izmed naših najbolj sposobnih diplomatov, ki mu nobeno „mazilo za ušesi“ ni tuje. Zato ni čudno, da je kralj odšel po Balugdžičevem odhodu z Bleda na Češko — brez Pašiča, da se je posvetoval z Masarykom in z Benešem brez Pašiča in da je potoval v Pariz in London isto tako — brez Pašiča! Toda Pašič ima trdo kožo in je vse te številne moralne klofute mirno vtaknil v žep...

Po kraljevem povratku v Belgrad so bistré oči opazile na visoki kraljevi osebi še značilnejše znake nezadovoljnosti z vlado in oni, ki znajo baje gledati za kulise, so se zvedavo povpraševali, odkod taka nova sapa?

Recimo, da se omejujemo mi le na navadna ugibanja. Nekje je moralo nekaj uplivati na nosilca krone, ker brez vzroka ni nič. Na Francoskem brzkone rimajo prevelikega interesa na tem, kakšna je naša notranja politika, ravno tako tudi na Angleškem ne. Jako velik interes pa imajo na naših notranje-političnih razmerah Čehi. Zato je jako verjetna domneva — da ne rečemo več! — da je morala visoka in vplivna oseba na Češkem nosilcu jugoslovanske kraljevske krone nekaj namigniti, kar je na dovtetno srce jako globoko učinkovalo! Mi in Čehi smo zavezniki — toda kakšno vrednost naj ima zveza z nami za Čeha, če smo v svoji notranjosti raztepeni in razdvojeni, kakor da stojimo že pred neposrednim razpadom? To notranjo našo razdvojenost danes nosilec krone jasno vidi, in spoznava jasno tudi vse nevarnosti zanj in za di-

no na magistrat kot tržni nadzornik in se seznanil tukaj z g. Franom Govekarjem. Z magistrata se je preselil med vojno k aprovizaciji in po vojni v belgradski parlament in kot šef socialnega skrbstva na deželno vlado in pozneje pokrajinsko upravo v Ljubljani. Kam bo šel od tod, se še ne ve, v konzorciju „Jutra“ je že.

Poleg že gori omenjenega čuta za humanitarnost, o čemur priča tudi njegova lastnost šefa socialnega skrbstva, je imel Adolf Ribnikar tudi čut za politi-

mo naknadno sproti poročali, če izvemo kaj važnega. Zato dodajemo danes k „profilu“ gospoda Govekarja, da je bil gospod Govekar med prvimi, ki so hiteli čestitat g. Pesku ob njegovi izvolitvi za ljubljanskega župana in da spadata glasom „Slov. Naroda“ gg. Govekar in dr. Ilesič k nebežniškim kulturnim delavcem.

nastijo in za državo in zato je umevno, da ne more biti posebno naklonjen vladni, ki naše notranje razcepanosti ne le ne omejuje in blaži, ampak jo naravnost vzdržuje in ne, ker jo mora vzdrževati — vsaj od nje živi!

Drugi povod so notranji razkoli med strankami, zlasti med vladnimi.

Kaj se vse godi med demokrati, je pokazal zagrebški kongres. Med demokrati je še lepo število mož, katerih moralno močvirje v Belgradu še ni okužilo, ampak so si ohranili čiste roke in zdravo poštenje. Ti ljudje so v Zagrebu izrekli nad „ožjimi“ demokrati naravnost uničujočo sodbo in obsodbo in spora, ki je vsled zagrebške obsodbe nastal v demokratski „stranki“ — bolje rečeno: v konglomeratu strank — ne bo mogoče več premostiti. Duhovi so se na zagrebškem kongresu že ločili in sedaj je vprašanje le še to, kdaj se bodo ločila še telesa.

Isti proces notranjega razpada se je pojavil tudi v radikalni stranki. To kaže zborovanje radikalne stranke v Vojvodini (o njem govorimo še posebej na drugem mestu, op. ur.). Tako krute obsodbe vsega današnjega režima, zlasti kar se Vojvodine tiče, še ni izrekel noben opozicionalec — in to vpricho treh ali štirih ministrov lastne stranke! Radikalni zahtevajo kolikor mogoče hitro ločitev od demokratov, ker so divjega zakona ž njimi že do grla siti. Taka energična zahteva ne more ostati tajna, ampak mora roditi svoje male in velike posledice.

Mimogrede bodi omenjeno, da tudi vrenje v naših velikih političnih strankah ne izvira iz prav nobenega drugačnega vira kakor splošna državna kriza.

POLITIČNI PREGLED.

A. Domača politika.

Vladna kriza. O bistvu in o povodu sedanje vladne krize pišemo na uvodnem mestu. V kolikor je kriza državna, seveda še ne bo kmalu rešena, kajti naša državna kriza bo rešena šele s temeljito revizijo ustave. V kolikor pa je kriza strankarska oziroma ministrska, pa utegne biti rešena kmalu, ampak spremenila ne bo mnogo. Sedaj poročajo iz Belgrada o najrazličnejših kombinacijah za novo vlado. Eni trdijo, da bo novo vlado sestavil zopet Pašič iz istih strank, ki so bile doslej zastopane v vladi. V tem slučaju bi dobili le nekaj novih ministrov, ostalo pa bi vse pri starem. Drugi domnevajo, da bi se dala sestaviti nova vlada brez demokratov, na katerih mesto bi prišlo nekaj manjših strank. Tretji pa govore o novi vladi brez demokratov. Mi mislimo, da na vseh teh kombinacijah ni mnogo. Ostalo bo najbrže vse pri starem. To sklepamo iz sledečih razlogov: V Bel-

Stranka, katerih programi so zasnovani na napačni predpostavki o „edinstvenosti naroda“, ki nikdar edinstven ni bil in še danes ni in tudi še dolgo ali pa nikdar edinstven ne bo, — in stranke, katerih programi temelje na napačnem, iz napačnega principa o „edinstvenosti“ izviračem zaključku o potrebi in umestnosti centralistične uprave — take stranke morajo prej ali slej doživeti svoj notranji polom, ki ga vsa umetnost politične taktike nikdar ne more prikriti ali izbrisati.

Kaj sledi iz tega? Prvič sledi iz tega, da se mora vsaka politika, ki hoče biti trajna in uspešna, ozirati in opirati na dana dejstva, spoznana in pripoznana od znanosti, ne pa na pobožne želje in na navadne agitatorske „slagerje“. Trditve o „edinstvenosti“ naroda je taka pobožna želja in ni nikako dejstvo. Zgodovinska dejstva pa so kulturne, verske, socialne in gospodarske razlike, ki vladajo med nami. Ta dejstva pa zahtevajo ureditev države na podlagi federalizma, na podlagi visoke mere lastne državnosti, na podlagi kar najobsežnejše zakonodajne avtonomije — ali kakor že hočete to imenovati. Sicer zveni to paradokso, ampak res je: Iz napačne podlage in predpostavke o „edinstvenosti naroda“ izvirajoča zahteva po centralizmu je največji sovražnik edinstvene države! Centralizem tira vsako državo v propad, ustvarja pa moderne države in jih krepki najširša svoboda, garantirana v federativni ureditvi držav. In naša državne krize z vsemi njenimi ministrskimi polomi vred ne bo prej konec, dokler splošno ne prodre to spoznanje.

gradu imajo že od nekaj zelo praktično navado, da napravijo nalašč vladno krizo, kadarkoli bi bilo treba napraviti kakšen odločen korak na vnanji pritisk. Tak pritisk od zunaj smo doživeli pretekle dni, ko so Angleži in Francozi zahtevali od nas vojaštvo za akcijo na Grškem. Kaj sta hotela Pašič ali pa Ninčič odgovoriti na to zahtevo? Če se izjavita za oboroženo pomoč, sta sigurna, da ju bo ljudska nevolja pometla. Če se izjavita proti oboroženi akciji, se zopet zamerita „zaveznikom“. V takih sitnih trenutkih je najboljši izgovor — vladna kriza! Kajti kakor hitro izbruhne vladna kriza, je eden in drugi rešen, ker na vse zahteve tujcev lahko odgovarja: Mi ne moremo dati nobenega obveznega odgovora, ker je vlada v Belgradu v krizi! — Take metode v Belgradu niso neznane in praksa je pokazala, da so včasih prav dobre. Zelo verjetno je torej, da je tudi zadnja kriza potekla iz sličnih vzrokov. V tem mnenju nas potrjujejo tudi časopisne vesti:

LISTEK.

Profil*.

Adolf Ribnikar.

Gospod Adolf Ribnikar je rojen v tistih krajih, kjer ni oblasti, in v tistih časih, ko še ni bilo oblasti (pokrajinskih, seveda). Po končanih ljudskih in drugih šolah ga je gnal prirojeni humanitarni čut na Dunaj na živnozdravniško šolo. Tukaj se je seznanil z marsičem, kar igra veliko vlogo v našem javnem življenju. Z Dunaja je prišel v Ljublja-

*) Kakor ni na svetu nič popolnega, tako tudi bravci naših „profilov“ ne morejo reflektirati na to, da bi nudili „profil“ popolno sliko življenja in delovanja portretirancev, to tem manj, ker imajo „profil“ za nalogo, da dajo samo ogrodje urednikom biografskega leksikona. Drage volje pa bo-

kluba SPS, kar je bilo javno obnarodovano. (Primerjaj o vsem tem „Avtonomista“ z dne 15. julija 1921.)

Poleg vsega tega je bil, kakor rečeno, član parlamenta v Belgradu, oglednik mesa v Spodnji Šiški, govornik na „unijonskem“ balkonu, novinar pri „Dnevu“ in še sedaj pri „Jutru“, ter deželni poslanec, ki je interpeliral nekoč dr. Lampeta, zakaj ne dobe liberalna teleta nobenih premij. (Primerjaj steno-grafski zapisnik 27. seje kranjskega deželnega zbora z dne 16. novembra 1913.) Ob priliki I. jugoslovanskega vsesokolskega zleta v Ljubljani je svetovlat dru. Žerjavu, naj „rib nikar“ ne je, kar je imelo za posledico, da se dr. Žerjav ni udeležil kosila pri pokrajinskem namestniku. (Glej „Avtonomista“ z dne 15. avgusta - 1922.) Gg. dr. Ilesič in Fran Govekar še nista nič pisala o njem.

Kakor hitro je bilo javljeno, da se bo vršila pravna konferenca med Grki in Turki in da je vojna nevarnost odklonjena, je že rekel Pašič, da je vladna kriza — odgodena. Po vsi verjetnosti bo torej ostalo nekaj časa še vse pri starem.

Srbska stranka. Po Bosni in po Vojvodini se zelo širi gibanje za ustanovitev nove „čisto srbske“ stranke. Stranka bi zastopala velesrbski program. To se pravi: Ustanovi naj se kraljevina Velika Srbija. Če bi Hrvatje in Slovenci hoteli ostati še znanprej združeni s Srbi, bi se morali posrbiti ali vsaj priznati srbsko nadvlado, ali pa — iti!

Gibanje za avtonomijo se širi tudi med bosanskimi Srbi. Zlasti inteligenca in trgovski svet je tej misli zelo naklonjen, kar je tudi čisto naravno, vsaj ravno trgovski svet v Bosni najbolj trpi vsled vratonolnih skokov v naši gospodarski politiki.

V Sloveniji je vse mirno. Edino le ljubljanske občinske volitve politično nekoliko razburjajo duhove, drugače pa se nič ne giblje. Vsaj vidno ne. Kar se pa pripravljaja že za najbližnjo bodočnost pod tiho gladino, o tem še danes ne moremo poročati, ker še nimamo dovolj točnih poročil.

B. Vnanja politika.

Grško-turška vojska. Na bojiščih okoli Carigrada vlada trenutno mir. Obe stranki se bosta začeli s posredovanjem evropskih velesil pogajati v Mudaniji. O uspehu teh pogajanj je danes vsaka sodba še nemogoča. Verjetno je, da bo bistroumni Kemalpaša mirno počakal na razvoj dogodkov in potem ukrenil svoje. Njegovo stališče je silno močno.

Kredit za Nemško Avstrijo. V društvu narodov so ustanovili poseben odbor za pomoč Avstriji. Po dolgih pogajanjih in razpravah je ta odbor sklenil posredovati pri velikih finančnikih, da dobi Avstrija posojilo v znesku nad 500 milijonov zlatih kron. Tega denarja pa ne bodo dali Avstriji na razpolago kar na slepo vero, ampak bodo gospodarstvo v Avstriji prav pošteno nadzorovali. Več o tej zadevi pišemo v posebnem članku.

Zmede v Grčiji. Po težkem porazu grške armade v Mali Aziji je izbruhnila

v Atenah (glavnem mestu Grčije) revolucija, katere žrtev naj bi postal kralj Konstantin. Poročali so sprva, da je kralj Konstantin pobegnil. Na njegovo mesto je stopil njegov sin Jurij, poleg njega pa se je ustanovila še posebna revolucionarna vlada, ki je proglasila republiko. Velesile bodo odločile, kakšna oblika vladavine bo na Grškem obveljala. Iz dejstva, da so se zastopniki tujih držav že poklonili novemu kralju, bi se dalo sklepati, da ima monarhija več in boljše izgleda.

Angleško-francoski spor, ki je bil nastal med obema državama zaradi popolnoma nasprotujočih si stališč obeh vlad v grško-turškem sporu, se je polegel, vsaj začasno. Zaenkrat je zmagalo francosko stališče, ki je Turkom prijaznejše od angleškega. Zato bodo Turki čisto gotovo prišli nazaj v Evropo. Vprašanje pa je, če bodo dobili tudi Carigrad v svojo neomejeno posest.

Prelom mirovnih pogodb. Po končani svetovni vojni so zmagovite države sklenile v vsako premagano državo poseben mir: z Nemci v Versailles-u (reci: Versaj-u), z Ogri v Trianovu, z Bolgari v Neuilly-ju (reci: Neji-ju), z Avstrijo v St. Germainu (reci: Sen Žermen) in s Turki v Sevres-u (reci: Sevr-u). Doslej je bila ena glavnih zahtev evropske diplomacije in zavezniških vlad, da ostanejo te pogodbe nedotakljive in neizpremenjene. Zmagovito turško orožje pa je ta položaj popolnoma izpremenilo. Zavezniške države se s Turki pogajajo z nova in ni dvoma, da bodo nova pogajanja popolnoma predrugačila določbe v Sevres-u sklenjenega miru. To je velevažen političen dogodek, ki so ga zlasti Nemci in Madjari hitro in dobro razumeli. Ti upajo, da bo prišel tudi čas, ko bo treba korenito spremeniti tudi trianonsko in versajsko mirovno pogodbo.

Rusi in Dardanele. Dardanele so morske ožine, ki pri Carigradu odpirajo ali zapirajo pot iz Črnega morja v Sredozemsko morje. Skozi to ožino imajo Rusi edini izhod na veliko morje. Zato so se Rusi že od nekdaj borili za nemoteno posest teh ožin. Sedaj se bo o usodi te velevažne pomorske točke iznova razpravljalo in kakor je izjavil Čičerin, ruski minister vnanjih zadev, Rusija ne bo mirno gledala, v čegave roke bo ta točka prišla.

Avstrijski slučaj je jako poučen tudi za nas. Tudi naša država trpi na slabi vrednosti denarja in jasno je, da morajo biti od prvih finančnih strokovnjakov za vzpostavitev avstrijskega gospodarstva nasvetovana sredstva uspešna tudi pri nas.

Tudi naša država trpi na prevelikem številu uradništva. To dejstvo smo mi že ponovno naglašali in tudi videli potrebo, da se število uradništva zniža. Zgodilo pa se v tem oziru ni nič.

Tudi razmerje med državnimi dohodki (davki) in med izdatki je pri nas napačno, ravno tako kakor v Avstriji. Vse državne dohodke in izdatke je treba preračunati na zlato veljavo. To smo mi že opetovano naglašali. Res je sicer, da bi moral ta ali oni v tem slučaju plačevati mnogo več, kakor plačuje danes, in zlasti bogate kmete v Banatu in v Srbiji, ki prodajajo svojo moko itd. v zlato, davka pa še v papirju ne plačajo, bi tako izenačenje trdo zadelo. Toda čeprav bi bila taka odločba trda — pravična in sicer edino pravična

bi bila pa le. Naša vladne stranke čisto gotovo tudi uvidevajo pravičnost take odredbe, toda njim je očitno več za volilne glasove kakor pa za pravico in za blagor države. Kinetom n. pr. bi taka naredba samo koristila, ker bi jim ostajalo sicer manj denarja v roki, toda ta denar bi nekaj zaveljal, mnogo več, kakor pa današnji papirnat kupi. Samo na ta način bi država dobila toliko dohodkov, da bi z dohodki pokrivala tudi svoje stroške in da ne bi bila primorana vedno jemati denar na posodo pri Narodni banki, ki državi posoja nov papir, vsel česar vrednost denarja vedno bolj pada.

Ravno tako je to edini način, da pridemo res do izravnane državnega proračuna, čegar številke bi vsled stalnosti denarne vrednosti res držale, ne pa se izpreminjale od dne do dne, kakor pač borza kaže.

Doslej smo slepo sledili politiki Nemške Avstrije. Ali bomo tudi sedaj, ko se bo začelo v Avstriji delati red?

Razmere v vojvodini.

Za 1. oktober je sklicala radikalna stranka svoje zborovanje v Somboru v Vojvodini (ali kakor mi navadno pravimo: v Banatu). Shod je vodstvo stranke sklicalo na pritisk radikalov v Vojvodini, ki so komaj čakali na ugodno priliko, da strankinemu vodstvu povedo, kar mu gre.

Na tem mestu nas ne zanima toliko spor v radikalni stranki kot tak, ampak opis razmer, ki vladajo v Vojvodini. Posamezni govorniki so izjavili:

„Današnja vlada je za vsako delo popolnoma nesposobna. Ona ni rešila ne agrarnega, ne uradniškega in ne invalidskega vprašanja. Za ureditev financ, prometa, sodstva in uprave se sedanja vlada sploh ne briga. Prišli smo tako daleč, da je v naši državi porušena že najnavadnejša pravica, namreč enakopravnost vseh državljanov.“

To se opaža in pojavlja zlasti v Vojvodini, kjer je vsled takega načina vladanja javna morala popolnoma propadla. V javnem življenju je zavladala tako nesramna korupcija, splošna lenoba in nered, zloraba uradne oblasti, samovolja posameznih uradnikov od najvišjih do najnižjih, da vlada neomejeni policijski absolutizem. Povsod se kažejo znaki razkola in razpadanja, osebne in premoženske varnosti ni, ljudi pa brez vsakega vzroka zapirajo in po zaporih pretepajo. Proti vsem določbam zakona se izvršujejo po noči hišne preiskave, ljudi pa zadržujejo v preiskovalnih zaporih kar cele mesece, ne da bi se uvedla proti njim preiskava. Splošna korupcija se je tako razpasla, da se z ozirom na današnji sestav vlade vse umazanije zamolčujejo, ker se tudi razne umazane afere izvršujejo v koalaciji. Le na ta način se je moglo zgoditi, da posamezni aferaši lahko po-

stanejo poslanci in celo ministri. Kar smo si obetal od ustave dobrega, se ni prav nič izpolnilo, ker se vlada sama, ki je ustavo sklenila, njenih določb ne drži.

Nameravana upravna razdelitev države na oblasti nikakor ne odgovarja gospodarskim in socialnim potrebam ljudstva. Ta razdelitev je popolnoma pogrešna in izziva nezadovoljstvo ne le pri Hrvatih, ampak tudi med Vojvodinci.

Za tak način vladanja ne prevzemajo Vojvodinci nobene odgovornosti več. Ravno tako smatrajo Vojvodinci ustanovitev fašistovskih organizacij za škodljivo, ker te ogrožajo svobodo mišljenja in ubijajo vero v moč države in v pravičnost.

Zato zahtevajo Vojvodinci, da se nameravana upravna razdelitev države popolnoma predrugači in da se nezadovoljni deli naroda in države zadovolje. To pa je mogoče le, če se radikalni odrečejo vsaki zvezi z demokrati.“

Nas zanima v prvi vrsti zahteva vojvodinskih radikalov **po izpremembi nameravane upravne razdelitve države.** To se pravi z drugimi besedami: V Vojvodini se čim dalje bolj širi misel za avtonomijo. Avtonomijo zahtevajo močne madjarske in nemške manjšine že od prej, sedaj se je pričel sprijaznjevati s to mislijo tudi srbski del vojvodinskega prebivalstva. Če pomislimo, da so bili Vojvodinci prej pod ogrsko upravo, ki mogoče ni bila ravno najboljša, ampak vendar evropska, se tej zahtevi Vojvodincev ne bomo čudili.

Na drugi strani je pa zborovanje v Somboru jako pospešilo izbruh vladne krize, o kateri poročamo na uvodnem mestu.

Bav — bav!

(Dopis.)

Bližajo se ljubljanske občinske in še druge volitve, ki so edina nada, da pade sedanji sistem, predno do dna demokratizira narod in razkroji državo.

In kakor vedno ob takih prilikah, se oglašajo tudi sedaj listi, ki dobro vedo zakaj to delajo, in drugi, ki se ne zavedajo, kaj delajo, in pripovedujejo eni jasno in očitno, drugi plaho in prikrito, bajke prababic o nekaki napredni javnosti, ki je baje ogrožena. Ogrožena je ta napredna javnost, se razume, od klerikalizma. Od katerega? Od sedanjega? No, ja, tisto ravno ne, ampak od istega davnega, preteklega, Šusteršičevega. In storija gre na dolgo in široko: o mračnih časih, o zatiranem narodu, o gavgah in copernicah: čisto kot Krištofa Šmida, „Pridni Janezek in hudobni Mihec“.

Rekli smo že zgoraj: te štorije razkladajo dvoji: eni, ki vedo, zakaj to delajo, in drugi, ki sploh ne vedo, da kaj delajo. In poslednje je hujše od prvega.

Mi nimamo nobenih simpatij do Šusteršičev in si prav nič ne želimo nazaj njegovega klerikalizma. Tudi vemo, da ga več ne bo. Zato tudi ne govorimo o njem, ker nimamo smisla za pravljice.

Imamo pa smisel za sedanji čas, zato si bomo ogledali slovensko „napredno javnost“, ki spada v sedanost in je ba-

je celo jako razvita. Govoriti o tej „napredni javnosti“ pa ni prijetno, da, je celo gabna reč.

Slovenska „napredna javnost“ in njena vlada v Sloveniji pomeni namreč sledeče: razkosanje združene Slovenije na dve oblasti, da ne bi mogla niti živeti niti umreti in bi bila predana na milost in nemilost belgrajski porodici in avanturistom iz Slovenije, ki menijo, da je Slovenstvo samo še zato tukaj in za toliko časa, da bo zadovoljevalo njih nekoliko rafinirane a poleg tega še vedno ogromne apetite. Posledica teh apetitov pa je brezpogojna vlada nad Slovenijo in uničenje vsega, kar se na mig ne ukloni avanturistom, — kar hoče še biti slovensko. Odtod naskok na univerze in gimnazije, korumpiranje ljudskošolskega učiteljstva, odstavljanje nepokornega uradništva, izstradanje slovenskih bolnic, gaženje zakonov, razveljavljanje mandatov, vladni komisariji v občinah, in potem zarada, zarada, zarada in afere, grde afere, in tako dalje brez konca in kraja. Ti narod pa plačaj, trpi in molči!

To je „napredna javnost“, ki vlada sedaj, na drugi strani pa je Šusteršičev klerikalizem — ki je bil! In tukaj vprašamo kot nestrancarji in nasprotniki Šusteršičevega klerikalizma in vsakega

Mednarodna pomoč za Avstrijo.

V Ženevi so zborovali nad 1 mesec zastopniki društva narodov. Poseben odsek tega zbora, v katerem so sedeli zastopniki Anglije, Francije, Švice, Italije in Češke, se je pečal s vprašanjem, kako bi se dalo pomoči nemški Avstriji in je prišel do zaključka, da se dovoli Avstriji mednarodno posojilo v znesku 520 milijonov kron v zlato.

Predno pa bodo ta denar Avstrijecem izplačali, bodo uvedli v Avstriji čvrsto kontrolo nad avstrijskim finančnim gospodarstvom. Glavne točke te kontrole so sledeče:

1. Avstrija mora polagoma odpustiti veliko število uradništva. Znano je, da je Avstrija po polomu prevzela naše ogromno število nemških uradnikov, ki so pribežali na Dunaj iz vseh slovanskih dežel, ki jih je bila Avstrija izgubila. Skoro vse te uradnike je Avstrija deloma prevzela v svojo državno službo, deloma pa jim je dala pokojnine. To postopanje je bilo sicer zelo človekoljubno (ali vsaj izgledalo je tako), za državno avstrijsko blagajno pa skrajno škodljivo. Če veleposestnik pride ob svoje veleposestvo, pač ne more več vzdrževati 300 ali 400 poslov, ampak jih sme obdržati le toliko, kolikor jih res še potrebuje, vse druge pa mora odpustiti iz službe, in najsi je še tako usmiljenega srca. Avstrija takoj po polomu ni odpustila skoro nobenega uradnika iz službe, sedaj pa jih bo morala, ker bo to zahtevala mednarodna kontrola. Kakšnega finančnega pomena je ravno preveliko število uradništva za Avstrijo, je najbolj razvidno iz dejstva, da je Avstrija izdala samo za uradništvo skoro 1 biljon, t. j. 1 milijon milijonov kron letno.

2. Avstrija bo morala znatno povečati svoje davke. Doslej je Avstrija redila svoje prebivalstvo skoro tri leta s pomočjo na novo tiskanih bankovcev. Oddajala je moko in sploh vsa najpotrebnejša živila nad 3 leta vsemu prebivalstvu na pol zastonj, primanjkljaja

pa ni krila iz rednih državnih dohodkov, ampak s tiskanjem novih bankovcev, ki so vsled tega seveda vedno bolj izgubljali svojo vrednost. Če bi bila Avstrija istočasno s padajočo vrednostjo denarja povečevala v istem razmerju tudi davke, bi bila stvar seveda drugačna, in vrednost nemške krone bi bila ostala na neki gotovi stopinji. Tako pa so ostali železniški tarifi, davki, carine itd. na neverjetno nizki stopinji v primeri s padajočo vrednostjo denarja in avstrijski kmetje niso plačevali takorekoč nič, trgovci pa tudi ne dosti več. Vsega tega bo sedaj konec, ker bo mednarodna kontrola zahtevala, da se plačujejo davki v zlato oziroma v zneskih, preračunanih na zlato.

3. Avstrija mora uravnotežiti svoj državni proračun, t. j. dohodki morajo kriti stroške.

Mi smo v našem listu že večkrat pisali o finančni politiki Avstrije in smo rekli, da bi si Avstrija lahko v 14 dneh pomagala na noge iz lastnih sredstev, če bi hotela pobirati davke v višini, ki odgovarja zlati veljavi in če ne bi redila svojih prebivalcev zastonj. Takrat smo tudi povedali vzrok, zakaj vodi Avstrija tako finančno politiko, in smo rekli, da postopa tako zato, da se izogne plačevanju vojne odškodnine. Ta svoj namen je Avstrija, vsaj začasno, tudi dosegla. Novo posojilo bo namreč vključeno na prvem mestu, vse ostale tirjatve do avstrijske republike, vstevši vojno odškodnino, pa pridejo na drugo mesto. Za sedaj izposojeni denar si bo Avstrija lahko kaj kupila in bo torej tudi lahko plačevala obresti, plačilna sredstva za vojne in druge dolgove pa bi si bila morala zaslužiti sama s svojim delom. V toliko je bila finančna politika Avstrije uspešna, ker so dosegli ravno to, kar so hoteli. Sedaj lahko prično čisto mirno s pametnim, na zlato veljavo se naslanjajočim gospodarstvom.

drugega: kdaj je bilo več korupcije — ali za časa Šusteršiča ali za časa vladanja „napredne javnosti“? Kdaj je šlo več težko zasluženi slovenski krajevarje v tuje žepce: ali za časa Šusteršiča ali danes? Odgovori na to, ti „napredna javnost“ in povej, da je imel Šusteršič za seboj tri četrtine slovenskega naroda, „napredna javnost“ pa ima toliko pristašev, da so že vsi gospodje, bogati gospodje.

In ta trnek „napredne javnosti“ je vrgla gospoda s skrbno prikritim zasmehom, češ: „Saj jih poznamo, tudi vemo, da nas ne marajo, ampak saj so preneumni in preleni, da bi volili kaj drugega. In zato bodo volili nas. In potem bomo mi vladali, oni pa zmerjali, tako da bo imel vsak nekaj. Če bo pa kateri le preveč glasen, mu bomo potisnili glavo v korito, da bo obmolnil enkrat za vselej.“ Tako so mislili gospodje in so zapisali bajko o klerikalizmu in napredni javnosti in so si od veselja mencali roke.

Mi si ne menčamo rok od veselja, kajti mi dobro vemo: gospodje iz „napredne javnosti“ bodo sicer povežali svoje culice in zginili s političnega poprišča. A pustili bodo za seboj puščavo, kjer bo moralo delati mnogo rok deset-

letja, da popravijo to, kar je uničilo par ljudi v par letih.

Da gospodje iz napredne javnosti olajšamo delo in skrbi, jim povemo tole: slovenski narod po večini v mestih in na deželi si težko služi svoj kruh, on nima nikakih tajnih fondov po bankah. Zato rajši pustite ta narod pri miru, kakor pustite on vas. Če ste mu že vse vzeli — vsaj ne norčujte se iz njega! **Ta narod hoče biti na svoji zemlji svoj gospod in nima volje, da bi zamenjal svoje suženjstvo pod Nemci za suženjstvo pod gospodi iz „napredne javnosti“.** In ker noče biti suženj nikogar, bo šel za tistimi voditelji, ki ve, da mu bodo dali svobodo in kruha! Naš kmet, naš delavec, naš uradnik odklanja vsako „napredno javnost“, pa makar da se ta „javnost“ skrjuje tudi za rdečo sokolsko srajco. **To naj pomislijo zlasti tisti, ki so napačnega mnenja, da je človek lahko pristaš delovnega ljudstva in obenem voli kako „napredno javnost“, pa naj se skriva ta javnost pod kakoršnim imenom hoče.** Ti vodje bodo ostali, če pravočasno ne sprevidijo — generali brez vojske.

Slovenski narod bo volil po svoje.

Kako se ne sme govoriti v Jugoslaviji?

Pretečeni mesec je slavila češka socialdemokratska stranka svoj 50 letni obstoj in se je ob tej priliki vršil v Pragi kongres stranke. Dne 30. septembra je sprejel predsednik republiké Masaryk predsedstvo kongresa v posebni avdienci in pri tej priliki rekel:

„Kar se mene tiče, sem vedno čutil, da me moje pokolenje in moje življenjske izkušnje vlečejo k socialnim in socialističnim problemom. O sebi smem reči, da nisem nikoli prenehal se čutiti kot delujoč človek, kot delavec. Moj nepričakovani položaj me ni našel ne pripravljenega. Jaž sem **naše** socialne in politične probleme sploh dolgo in trezno premišljal. Poznam tudi težave

Vaše stranke, ki so manj načelne narave kot pa taktične. Toda baš ta vprašanja so važna in razdvajajo po vojni posamezne stranke kakor posameznike. Imam pravico govoriti o republikli in njenih potrebah. **Republika je nujen predpogoj socialnih reform.** Ohranitev in spopolnitev republike zahteva vsled danih kulturnih pogojev, zadostno mero politične izbrazbe, predvidevnost in spretnost. Poseben slučaj je, da prihajate k meni ravno na dan, ko bom razpravljajal o rekonstrukciji vlade. Štejem na Vas. Ravnotako morete tudi Vi računati na mojo lojalnost napram Vam in delavstvu.“

Pšice.

Pri mineralogiji.

Profesor: Kateri prirodni element je najbolj razširjen v naši državi? No, Grogal!

Groga: V naši državi je najbolj razširjen protidržavni element.

V zlati valuti.

Iz zanesljivega vira izvemo, da so zaplenjene vse pozavne, ki so pripravljene za sodni dan. To Memento mori-zlato bo tvorilo podlago za zlato plačo uradnikom.

Tuji jeziki.

Dijak avtonomist: Pravi, resnični kulturni škandal je, da nam država ne da prilike, da se priučimo tujih jezikov!

Dijak državotvorec: Saj je še Vaš slovenski predolg!

Pa razumi!

Katehet: Gospod mojster, zakaj mi računate, če mi čevlje potempljate?

Čevljar: Ker je to moje delo, ki se mora plačati!

Dnevne vesti.

Zvišanje prodajne cene. Vsled vedno naraščajoče draginje tiskarskih potrebščin in drugih stroškov smo tudi mi prisiljeni slediti zgledu drugih listov in moramo povišati ceno za posamezne številke našega lista na 1 dinar ali 4 K za številko. Mesečna naročnina ostane za enkrat neizpremenjena. — Uprava.

Trailke in trgovci po deželi, ki bi bili voljni prevzeti prodajo posameznih številke našega lista, naj se blagovoljno pismeno ali ustmeno javiti na: Upravo Avtonomista, Ljubljana, Breg št. 12.

Ne bojte se! Kdor je bil že od vsega početka naš naročnik, se gotovo še spominja, s kakšnimi silnimi zaprekami smo se morali boriti proti našim številnim nasprotnikom. Kdor je bil naš naročnik, tega so zmerjali s „separatistom“, s „prevratnim elementom“, z „rdečim jezuitom“ itd., javnim uslužbencem so grozili z odpusti iz službe,

trgovcem z bojkotom, sploh za vsakega so imeli kakšne posebne vrste strašilo. Naših vrst vse to ni omajalo, ampak množilo jih je, počasi sicer, toda stalno. **Danes pa zmaguje naša misel na celi črti!** Zato se ni treba nikomur več bati niti najmanjših neprilik, če odkrito pove, da je **Slovenec, ki hoče živeti v svoji hiši kot gospod!** Moč naših nasprotnikov je danes **strta** in danes smo mi tisti, ki nosijo „po konci glave“. Zato stopajte brez strahu in brez vseh „ozirov“ na našo stran! Kdor se bo pa upal nastopati proti nam z **zlaboro kakšne oblasti,** ta bo prav kmalu čutil zlaboro na svoji lastni koži! Zato rečemo še enkrat: **Ne bojte se in stopajte pogumno na plan in na našo stran!**

Usodepolni terek. Usodepolni terek je bil namreč zadnji terek, torej terek tega tedna. Na ta terek zjutraj so

doživel današnji vlastodržci od svojih lastnih voditeljev strašno razočaranje. Strah pa je bil dvoje sorte, ene sorte v mestu, ene pa na deželi. V mestu Ljubljani pri Mostah je bilo tako: Prideta dva gospoda čez frančiškanski most. Tam prodaja neka ženska časnike. Ker je bilo šele „tretjega“, torej ne dolgo po „prvem“, sta kupila vsak svoje „Jutro“, ne oba skupaj enega samega. Potem sta zavila proti „Zvezdi“, pokončne hoje, umerjenih korakov in nepremičnega vratu — ovratnik „regierungsfähig“, 6 centimetrov visok. Na hodnikih deželno-ovladne palače sta opazila čuden pojav: Sluge se klanjajo nekam zaspano-zaničljivo in zanikrno. To pomeni mnogo. Na vladi namreč ni gospodar namestnik ali predsednik, ampak sluga. Prvič ta vse vé, drugič pa sluga ostane, namestniki in predsedniki pa prihajajo in odhajajo. To sta vedela tudi naša dva gospoda. Malce vznemirjena sedeta vsak k svoji mizi, vsak izvleče svoje „Jutro“ in bere z vedno večjimi očmi: Kriza — demisija — nova vlada... Vsaka beseda nov boleč meč! Pa zvije eden najprej svoje „Jutro“ in potem cigareto, vzame v roko neki akt in začne: „No ja, ali nisem vedno rekel? Pogledaj ta akt! Baltič je sicer demokrat, ampak za nič, čisto za nič! Ja, Brejc, to je vse nekaj drugega! — Tovariš ne reče nič, vstane in gre ven.“ Na hodniku sreča gospoda dvornega svetnika, visoko-ponosnega. Ko se vrne, začepče svojemu tovarišu: „Nekaj bo, nekaj bo! Gospodu „dvornemu“ že gleda iz žepa — „Slovenec“! Prokleta, ta zna! Mi vsi skupaj smo butci!“ Na deželi je bilo ravno tako. Razlika je bila le krajevna, namreč vse se je dogajalo v gostilni, ne v pisarni. Drugače pa ravno tako: Kaj Baltič, kaj „Jutro“, kaj Žerjav — kdaj sem jaz že rekel, da to vse skupaj ni nič, da je to samo prazen švindal, ampak Korošec, ta je mož! Ta zna vladati, pa ne tisti otroci! Tako je, gospodje! Zdaj bo nova vlada, pa vse drugačna! Kar z balonom jih bomo nesli! Boste že videli! Ali ne govorim prav, gospod župnik? Ja, to bo vse drugače! Tega mora biti konec in sedaj je konec, kaj ne gospod župnik? Pa vsaj gospod župnik veste — o, dobro veste! Kaj ne, gospod župnik? Kolikrat sem rekel gospodu župniku, kaj ne, gospod župnik, da sem rekel? Ali Vam nisem rekel, gospod župnik? Ja, sedaj bo pa vse tako, gospod župnik! Jaz sem vam vedno tako rekel, gospod župnik; da Pucelj ni in ni — ali ni res, gospod župnik? Pa brez zamere gospod župnik — lahko noč, gospod župnik! — In mož je zvil svoje „Jutro“ in „Narod“ v žep in se počasi zibal domov, kajti na deželi je tako, v mestu pa tako...

Nova kočevska železnica. Kakor izvežno iz dobro poučenega vira, začno graditi novo kočevsko (Puceljevo) železnico že prihodnji teden.

Drugi protidruginjski shod prirede ljubljanske žene tekem prihodnjih dni. Može se tega shoda ne bodo udeležili, ker še nimajo kikelj, hlače so pa že zdavnaj oddali...

Velika železniška nesreča se je pripetila pretekli teden v Srbiji. Trčil je namreč vojaški vlak v tovorni vlak in pri tej nesreči je izgubilo življenje ali pa razne ude prav lepo število vojakov. — Mi pa vprašamo pri tej priliki: Kakšen vojaški vlak pa je bil to? Pa menda ne vozijo že naše vojaštvo kar na tihem na grško mejo v obližje vojnega ozemlja? Ali je parlament to dovolil?!

„Oj, men' pa ni za zlata dva!“ Tako poje znana štajerska pesem in dostavlja, da „men' je le za kelnarca“. Na to pesem se je gotovo tudi spomnila vojaška uprava, ko je zvedela, da so iz Avstrije pripeljali v Belgrad 14 milijonov zlatih kron. Pa je rekla vojaška uprava: „Men' pa ni za zlata dva“, ampak meni je za vse zlatnike! Vojaški gospodje so namreč planili po tem denarju kot divji in hočejo vse porabiti za „nabavke“ novih topov, pušk in bogve kaj še vsega. Je vse zastoj, pa naj pride v Belgrad vsak dan denarja na vagon, vedno ga imajo premalo za „nabavke“. Ob priliki lanske mobilizacije so zapravili za železnice namenjeno posojilo v znesku 500 milijonov dinarjev za vojaške svrhe. Ameriško posojilo pojde večji del za „nabavke“ in avstrijsko zlato seveda tudi. Mi se pa čudimo, kako to, da si zidajo v Belgradu razni „pukovnici“ štiri in petnadstropne palače, naši slovenski in

hrvaški penzionirani oficirji in invalidi pa stradajo...

Oklíc za Aškerčev spomenik je podpisal tudi g. Pucelj, bivši pesnik, sedaj minister.

Vladna kriza. Zaradi vladne krize utegnemo priti mi v velike nepravilike. Če g. Pucelj ne bi bil več minister! S kóm naj se pa potem pečamo?

Štrajk hišnih posestnikov. Na Dunaju so stopili v štrajk hišni gospodarji, da s štrajkom izsilijo od vlade dovoljenje za zvišanje najemnin. Svote, ki jih prejemale dunajski hišni posestniki na račun stanarine ali „činža“, so naravnost smešne. Nam je znan slučaj, da plačuje neka stranka na Dunaju za sobo, kabinet in kuhinjo celih 1000 avstrijskih kron najemnine za četr let, to je za tri mesece 1 cel naš dinar! To gotovo ni pravično. Socialna skrb ne zahteva, da vzameš enemu, kar daš drugemu, ampak vsak naj dobi, kar mu gre. — Sicer pa tudi v Ljubljani in v ostalih slovenskih mestih ni dosti bolje. Zato pametni ljudje, ki stojijo „pod stanovanjsko naredbo“, svoje hiše prodajajo, z izkupičkom pa zidajo nove, kjer lahko dobe za svoj kapital primerno obrestovanje. Včasih so učeniki ljudje (n. pr. znani sociolog Filipovič) trdili, da je primerno in popolnoma v redu, če se plačuje 20—25 procentov osebnih dohodkov za stanovanje. V resnici so plačevali tudi več odstotkov. Potemtakem bi moral plačati nastavljenec s 6000 kronami mesečne plače 1200 kron mesečno za stanovanje (kakor je plačal prej uradnik s 100 gl. plače mesečno n. pr. 20—30 gl.). V resnici pa so stroški za stanovanje danes naravnost nizki v primeri z nekdanj. Pravičnost zahteva, da dobe tudi gospodarji, kar jim gre, ker tudi med temi niso sami velekapitalisti, ampak je prav veliko revežev vmes, ki so svoje trdo prislužene krajcarje vtaknili v hiše, danes pa se pod nosom brišejo. Vsakemu svoje!

Ali več? Ali več, kako podpreš „Avtonomista“? Prvič: kot naročnik, in ne samo kot bralec. Drugič: Kot dopisnik. Tretjič: Kot oglasnik. — Sedaj pa preberi naslednje tri odstavke!

Kako naročim „Avtonomista“? Vzemí dopisnico in napiši na naslovno stran: Uprava Avtonomista, Ljubljana, Breg št. 12. — Na drugo stran pa napiši: Naročam Avtonomista za en mesec (četrt leta, pol-leta, celo leto). — Podpiši se jasno in razločno in dodaj natančen naslov in zadnjo pošto. — Kakor hitro bo uprava dopisnico prejela, dobiš list in listu priloženo poštno položnico za naročnino za zahtevano dobo. Ako pa si že naročnik, stopi do svojega prijatelja ali znanca in mu reci, da je nazadnjak, če ni naročen na „Avtonomista“.

Kakšne dopise rabi „Avtonomist“? Naš list rabi dobra poročila o **krajevnih dogodkih** (občinske volitve, nesreče in tako dalje), **dobre članke**, **dobre nasvete** in **opozorila**. Mi upoštevamo vse, kar je dobro in koristno. Mi smo pripravljene dajati odgovore tudi na razna vprašanja, **priložena pa mora biti poštena znamka za pismen odgovor.**

Kako oglašam v „Avtonomistu“? Vsak človek na deželi vé prav dobro, kako zelo berejo naš list. „Avtonomist“ prihaja danes v vsako občino in v vsako faro. Tam roma iz roke v roko, od hiše do hiše. Zato je čisto gotovo, da imajo oglasi v „Avtonomistu“ najboljši uspeh, mnogo boljši kakor v dnevnikih. Dnevnik navadno ljudje še isti večer vržejo v kot — „Avtonomist“ pa kroži kakor rečeno iz roke v roko **cel teden!** To je velika razlika. Kdor ima torej kaj na prodaj, ali kdor bi rad kaj kupil, kdor išče službe itd., naj kupi dopisnico in naj napiše na naslovno stran: Uprava Avtonomista, Ljubljana, Breg št. 12. — Na drugo stran pa naj napiše na primer **Prodam posestvo, 20 oral, njive, travnike, gozde z gospodarskimi poslopji.** Pojasnila daje (sledí podpis). **Prosím enkrat** (dvakrat, trikrat). — Mi računamo za tak mali oglas **najzmernejše cene** in sicer za debelo tiskano naslovno vrsto 1 dinar, za vsako nadaljno besedo pa po 1 krono. Pri **večkratnem** oglašanju primeren popust.

Listnica uredništva. Prejeli smo več dopisov, ki jih žal ne moremo objaviti, to pa iz razloga, ker so **preosebni**. Osebnih napadov nimamo radi. Mnogo bolj nam bo ustrezno s **stvarnimi** dopisi. Upamo, da nas bodo dotični gospodje razumeli in nam oprostili.

Kmečko delo po zimi.

Glavno delo na polju je večinoma opravljeno. Poljski pridelki, kolikor jih ni pobrala suša ali odnesla povodenj, so srečno pod streho in za kmete prihaja čas zimskega odmora.

Z besedo „odmor“ ali počitek pa ne mislimo na lenobo. Dober gospodar najde vedno kakšno delo. Delo pa, ki ga opravlja gospodar pozimi, ni nič manj važno kakor delo poleti.

Za danes naj omenimo le en sam primer. Eden glavnih pridelkov naše dežele je fižol. Fižol navadno oberejo in znesijo domov, ali pa obirajo šroke šele doma. Potem denejo štrokove na suho in čakajo na grdo vreme, ki spodi ljudi za peč. Takrat začno fižol luščiti ali ružiti, kakor pravijo ponekod, in to delo opravljajo pozno v noč.

Kako pa opravljajo to delo? Bodimo odkriti: Navadno opravljajo naši kmetje to navidez jako priprosto in enostavno delo le z rokami, pa brez glave! Eden sedi na stolu, drugi za mizo, tretji čepi za pečjo in roke prijemajo šrok za štrokom, da pada zrnje v košaro.

To postopanje ni pravilno. Takoj hočemo tudi povedati, zakaj ni pravilno.

Pisec teh vrstic je živel dolgo na Češkem na nekem vzorno urejenem veleposestvu. Nekega jesenskega dne so tam priredili velik lov, katerega se je udeležil tudi v kmetijstvu visoko izobraženi oskrbnik. Ko se je lovska četa pomikala preko njive, ki je bila zasajena s fižolom, ni ušel bistremu očesu oskrbnikovega prav noben **dolg šrok**, ki je imel več zrn kakor povprečni štroki. Vse take šroke je gredeč potrgal in jih nabasal polno torbo. Na vprašanje, zakaj to dela, je odgovoril: „Vidite, to so samo taki štroki, ki imajo po šest, tudi po sedem zrn. Navadni štroki jih imajo le po štiri ali pet. jaz pobiram take dobre šroke in fižol, ki ga dobim na ta način, imam za seme.“

Rastlina namreč svoje dobre lastnosti podeduje in jih podeduje tudi na bodoči zarod. Fižol iz štrokov, ki imajo mnogo zrn, bo tudi rodil šroke z mnogimi zrnji. Če torej posadim fižol iz štrokov s pet ali šest zrn, bom drugo leto dobil fižol, čigar štroki bodo večinoma imeli tudi po toliko zrn in ne samo po tri ali po štiri zrna. Na ta način dvignem fižolov pridelok za 20—25 odstotkov na istem prostoru. To se pa že pozna, kajti ni vse eno, če zraste na isti njiivi 80 mernikov ali pa 100. Boljše je če jih zraste 100.“

Tudi našim kmetom ne bi prav nič škodovalo, če bi ta pameten nasvet izkušenega gospodarja upoštevali. Stvar ne velja prav nič, dobra pa je na vsak način. **Predno začnete fižol ružiti, odberite torej šroke z mnogo zrn od onih zakasnelih štrokov s 3 ali še manj zrn. Bogate šroke imejte za seme**, a tudi med temi le ono zrnje, ki je krepko, močno, debelo in kar najbolj razvito. Ostalo zrnje pa naj služi za dnevno potrebo. Kdor bo ta nasvet upošteval, ki še enkrat rečeno prav nič ne velja, in kdor bo zemljo za fižol za drugo leto primerno pripravil, ob petkih ne bo lačen in tudi prodal bo lahko tega dobrega pridelka znatno več kakor po navadi.

Električna zveza Fala-Trbovlje. Fala je mal kraj ob Dravi. Tam so zgradili veliko električno centralo. Sedaj so z željo elektriko od tam napeljavati v Trbovlje, kjer bo vse rudniške naprave gnala elektrika s Fale. V Trbovljah bodo na ta način prihranili dnevno 20 vagonov premoga. Za Konjice, Slov. Bistrico in Celje bo ta napeljava ogromnega pomena, ker bodo vsi ti okoliši postali od premoga več ali manj neodvisni. — Samo Ljubljana ne more nikamor naprej v tem ožiru, čeprav ji teče Sava pred nosom!

Vinski trg v Jugoslaviji. V Vojvodini (Banatu) je glavno vinsko tržišče Versec. Tam je letošnje vino razmeroma slabo in zato prodajajo 1 liter letošnjega vina po 4 krone; a prodati ga ne morejo, ker ga zaradi slabih prometnih zvez ni mogoče odpeljati, drugič pa, ker banke nimajo več toliko denarja, da bi mogle trgovcem dati na razpolago za nakup vina na debelo potrebne svote. — Na Hrvaškem prodajajo letošnja vina po 16—17 kron za 1 liter. Kakšne bodo cene pri nas, še ni gotovo. Skoro gotovo nekaj nižje od lanskih.

Vrednost krone in ameriški dolarji. Vrednost krone se je zadnji čas nekaj dvignila. Tega dviga pa ni pripisovati naši dobri trgovski ali finančni politiki, zlasti ne izboljšanju trgovinske bilance, ampak umetnim sredstvom. Finančni minister namreč meče na tuje borze dolarje, ki mu jih je prineslo ameriško posojilo. To smo mi takoj po podpisu ameriškega posojila prerokovali. Ko so vprašali nedavno pomočnika finančnega ministra, če on res „dela“ z dolarji na borzi, on tega nikakor ni tajil, pač pa je rekel, da še ni toliko dolarjev zmetal skozi okno za borzne spekulacije kakor se mu očita! Kadar bo pa zmanjkalo dolarjev, bo krona ropotala navzdol kakor še nikdar. In na to je bo dolgo treba čakati!

Cenejša živila. Kakor znano je vlada odprla naše državne meje za prost uvoz raznih poljedelskih produktov, izvoz naših domačih poljedelskih produktov pa otežkočila z uvedbo raznih visokih izvoznih carin. Vse to v namenu, da potisne cene navzdol. Vsled tega kaže, da bodo cene nekoliko padle. „Gospodarska zveza“ je na primer nedavno dobila preko Trsta 1 vagon masti, ki jo je mogla vreči na trg po 120 K eno kilo. Mast je bila takoj razprodana. Tudi ameriško pšenico, baje lepo blago, se dobi v Trstu po 16 K en kilogram. Govori se, da jo je nakupil „Žitni

zavod“ več vagonov za ljubljansko mestno aprovizacijo. Na Jesenice je te dni dospel francoski krompir po 4 krone en kilogram. — Vendar kljub vsemu temu ni upanja na znatnejši padec cen, ker ena lastovka še ne napravi spomladi. Tega inozemskega blaga je namreč veliko **premal** na našem trgu, da bi se te cene že sedaj morale ustaliti in posplošiti. Tudi manufakturno blago ne bo veliko padlo v cenah, ker je sedanji kurz tujih, zlasti čeških in laških deviz, umeten in nikakor ne odgovarja mednarodni curiški relaciji. Poleg tega bo kmalo nastale pomanjkanje blaga, ker bo po novi devizni naredbi uvoz zelo omejen in otežkočen. Če bo pa tega blaga na trgu malo, potem tudi ne bo in ne more biti veliko cenejše — razven pri tihotapcih. Padec cen bo toraj minimalen in nikakor ne bo odgovarjal nadam konsumentov. Vse je odvisno od tega, kar mi vedno trdimo, če se bo naš denar popravil. Pravijo, da bodo polagoma zrinili našo krono v Curihu zopet na 2 franka 50 c. — kar smo pred meseci že imeli. Gospodarstvo ne prenese za stalno nasilnih operacij in zato smo trdno prepričani, da v bližnji bodočnosti ni pričakovati znatnejših izprememb in zboljšav. Nočemo torej hvaliti dneva — pred večerom.

Žitne cene v Zagrebu. Pšenica po 1400—1500 kron (za 100kg), rž do 1400, koruza 1300, oves 1100, fižol 1300—1600, moka št. 0 pa 2200 kron.

Inozemska moka. Ameriško moko prodajajo za 6 kron cenejše kakor domačo. V Ljubljani prodajajo najfinejšo moko po 27 kron za kilogram.

Vrednost denarja. 1 dolar velja 264 kron, 1 češka krona 8 kron, 1 lira pa 9 in pol krone. V Curihu velja 100 naših kron 1.87 frankov.

Izdajatelj: ALBIN PREPELUH. — Odgovorni urednik: JOŽE PETRIČ. — Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

Telefon:
Pisarne št. 313.

Konfekcijska tovarna „Frande“ d. z o. z. v Ljubljani.

Telefon:
Tovarne št. 532.

Tovarna

v Stožicah pri Ljubljani.

Centralno skladišče

v Ljubljani, Emonska cesta št 5.

Vse vrste moških in deških oblačil. Uniformiranje. Prvovrstni izdelki. Konkurenčne cene.

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani

prodaja iz slovenskih premogovnikov

velenjski, šentjanski in trboveljski premog

vseh kakovosti v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo, kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava

la čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog in črni premog.

Naslov: PROMETNI ZAVOD ZA PREMOG d. d. Ljubljana, Nunska ulica 1.

Oblačilnica za Slovenijo r. z. z o. z. v Ljubljani.

Zadružna centrala za manufakturno en gros en detail.

Zgolj prvovrstni češki in angleški izdelki

Skladišče v „Kresiji“, Lingarjeva ulica 1, prvo nadstropje, Prodajalna na drobno v Stritarjevi ulici št. 5, Podružnica v Somboru (Bačka), Aleksandrova ulica št. 11.

Upoštevajte pri nakupih.

Po polnoma varno
naložite svoj denar v

**VZAJEMNI POSOJILNICI
V LJUBLJANI**

r. z. z o. z.

sedaj poleg nunske cerkve

1. 1923 v svoji lastni palači ob Miklošičevi cesti poleg hotela „Union“.

Hranilne vloge se obrestujejo po 5 1/2% brez odbitka rentnega in invalidskega davka.

Vloge v tekočem računu se obrestujejo po 5%.

Hranilne vloge so vezane na dobo četrt leta po 6 0/0, na dobo pol leta po 6 1/4%.

Zadružna gospodarska banka d. d.

Telefon št. 21.

Ljubljana, Dunajska cesta št. 38/1.

Telefon št. 21.

(začasno v prostorih Zadružne zveze).

Glavnica skupno z rezervami nad K 60.000.000.

Podružnice: Djakovo, Maribor, Sarajevo, Sombor, Split, Šibenik, Ekspozitura: Bled. - Interesna skupnost z Svepčo Zanatlijsko banko d. d. v Zagrebu in njeno podružnico v Karlovcu ter z Gospodarsko banko d. d. v Novem Sadu.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji. Pooblaščen prodajalec srečk Državne razredne loterije.